

Verslag van de Excursie op de Noordwijkse Golfclub 1 juni 2023

Thema: plantensoorten van duingraslanden (grijze duinen) door Harrie van der Hagen

Op 1 juni hebben we op een koude zomeravond een aantal locaties in het NGC-terrein bezocht om plantensoorten van de duingraslanden, de zogenaamde grijze duinen, te bekijken. Tevoren gaf Harrie een korte uitleg over de Habitatrichtlijn (Natura 2000). Er komen drie beschermde habitats voor op het NGC-terrein (grijzduin, duindoorn struwelen en gemengd duinbos), waarbij de grijze duinen een zogenaamd prioritair habitat is.

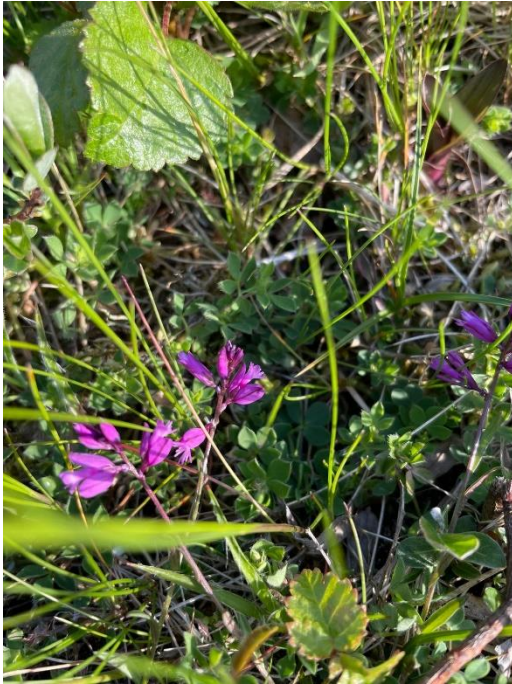
Locatie 1: Tussen green Hole 9 en tee Hole 10

Op deze eerste locatie was een dominant voorkomen te zien van Smalle weegbree. Op zich een soort die voorkomt in duingraslanden. Aan randen van de fairway en om de buitenrand van de tee is de betreding behoorlijk intensief. Kennelijk kan Smalle weegbree daar toch goed tegen, maar blijft relatief klein. Het is nog steeds een duingrasland, maar door die dominantie kwalificeert het niet voor de habitatrichtlijn.

Locatie 2. Vlak bij de green van Hole 10

Aan de onderkant van het 'centrale eiland' ligt een rand met Kruipwilg met een fraai en kwalificerend duingrasland. De helling ligt op het noorden en krijgt daardoor nooit directe zon. Dat betekent dat het vochtig is en dat er zich meer biomassa kan ontwikkelen. Hierdoor ontstaat een gesloten grasmatt met veel kruiden en grasjes. Enkele soorten hebben we hier bekeken, waaronder Gewone rolklaver (de schutblaadjes aan de basis van het blad zijn even groot als de drie blaadjes van een klaver). Een bijzondere soort is de Gewone vleugeltjesbloem; de echte bloem is een tuitje en zijdelings ervan staan twee blaadjes in dezelfde kleur als een soort vleugeltjes. De kleur die we gezien hebben is blauw maar de bloemen kunnen ook roze en wit zijn.

De knolboterbloem met een knolletje is ook bovengronds te herkennen, doordat de kelkblaadjes niet meegaan onder de gele kroonbladeren, maar langs de stengel naar beneden zijn geklapt. Deze kwamen we al eerder tegen bij de Bird Watching Day een maand eerder.

Locatie 3. Vlak bij de green van Hole 10

Ietsje verderop ligt een hellinkje dat op het zuiden is geëxponerd. In de zomer heerst daar een heet en rigide klimaat. In de volle zomer kan de bodemtemperatuur oplopen naar 50°C. De planten moeten dus iets doen om de verdamping zo gering mogelijk te laten zijn. Sommige soorten doen dat door het vegetatieseizoen naar voren naar de lente te schuiven en zijn eenjarig en klein. Ze bloeien in het voorjaar, overzomereren de hitte als droog zaad op de bodem, in de winter ontkiemen ze en in het voorjaar bloeien ze met een milde temperatuur. Het voorbeeld dat we hebben gezien, is Zanddoddegras, maar Ruw vergeet-me-nietje en Kandelaartje hebben dezelfde strategie. Een andere strategie is het hebben van een vetlaagje zoals Muurpeper (die daarnaast ook nog een C4-plant is; de huidmondjes gaan pas 's avonds open om water in te nemen voor het maken van suikers). Een derde strategie is verdrogen en er 'dood uitzien'.

Gooi je wat water op Groot duinsterretje dan komt dit mosje binnen een minuut weer tot leven. Ochtenddauw of de herfst en winter is dus het optimale tijdstip voor deze soort. Ook Smal fakkelgras

was hier te vinden, hoewel het een grassoort is van wat meer noordelijk gerichte hellingen. Het is een polletje met stijf rechtopstaande bloeistengels. De blaadjes zijn aan de buitenzijde groen en aan de binnenzijde blauwig van kleur.

Locatie 4. Vlak bij green van baan 13.

Hoge grassen als Duinriet nemen hier het grootste aandeel in het duingrasland in naast andere grassen als Gestreepte witbol. Veel kruiden kunnen die concurrentie om het licht niet aan. Ook de hoge stikstofdepositie bevordert de ontwikkeling van dit type grassen evenals het sproeiwater van de tee. Akkerhoornbloem met zijn lange bloeistengels lukt het wel om tussen de grasstengels omhoog te komen.

Locatie 5. Naast fairway Hole 14

Op deze fraaie noordhelling staat een van de meest bijzondere planten van het terrein, namelijk Gelobde maanvaren. Het is een typische voorjaarssoort en is maar korte tijd boven de grond. Het varentje heeft een zogenaamd steriel blad en een fertiel blad. Aan het fertiele blad zitten de (bruine) sporenhoopjes. Maarten Langbroek vond deze locatie tijdens de kartering afgelopen jaar. Credits aan Kick, die me voor deze excursie de locatie aanwees.

Locatie 6. Tussen Hole 15 en 16

Opnieuw een fraai duingrasland met een rijke soortensamenstelling waarin vooral de Liggende asperge voorkomt en leuk om juist in deze aspergetijd te laten zien; dank aan Louise voor het vinden. De Gewone (rechtopstaande) asperge is een bekende verschijning. De Liggende asperge heeft de merkwaardige eigenschap om meteen boven de grond onder een hoek van 90° te gaan liggen. Het is een indicatorsoort van het zeedorpenlandschap. Duinboeren teelden op akkertjes hun producten, maar de lichte vorm van storing in de omgeving bevorderde de ontwikkeling van bijzondere en vaak

zeldzame soorten; de in zeer beperkte mate van betreding door de golfers imiteert kennelijk deze vorm van noodzakelijke storing. Aan deze soort zijn twee soorten kevertjes gekoppeld, het Aspergehaantje en de Rode aspergekever.

Locatie 7. Tussen Hole 15 en de tee van Hole 17

Opnieuw een fraai kortgrazig duingrasland met de parasiet Walstrobremraap. Parasitaire planten hebben geen bladeren met bladgroen. Na de kieming van de zaden maakt, in de hoop op de goede plek te zijn ontkiemd, het worteltje verbinding met het wortelstelsel van Geel of Glad walstro. Uit het wortelstelsel van walstro haalt de Walstrobremraap haar voeding. Op diverse plekken was de geur van Wilde tijm onmiskenbaar aanwezig.

Ondanks de koude wind